

Syllabus

Dersin Adı:	Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet	Çalışma Saati:	28 saat çevrimiçi ders
Eğitmenler:	Ece Öztan, Melda Yaman, Yasemin Özgün, Nalan Mumcu, Dilek Hattatoğlu, Emine Sevim, Evun Sevgi Okumuş, Merve Diltemiz Mol, F. Ceren Akçabay, E. İrem Akı, Pınar Yıldız, Demet Bolat	Moderatör:	Emine Sevim
Dil:	Türkçe	Haftalık Ders Saati:	Pazartesi 12:00 (GMT+1) / 14:00 (GMT+3)
Kurum:	European University Viadrina Frankfurt (Oder)	Sertifika:	European University Viadrina Frankfurt (Oder)

Ders Özeti

Toplumsal cinsiyet kamusal alana, sosyal politikaya, emek süreçlerine özetle hayatımızın her alanına etki eder. Bu ders, toplumdaki bu etkiler hakkında kritik soruları araştıran ve disiplinler arası bir akademik alan olan Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarına eleştirel bir genel bakış sunar. Dersin temel amacı, öğrencileri Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları alanındaki temel konularla, sorularla ve tartışmalarla tanıştırmaktır. Bu kapsamda, Türkiye toplumunun çeşitli alanlarında, günlük yaşamda, eğitimde, işyerinde ve evde toplumsal cinsiyetin sınıf, ırk, etnisite, cinsellik ve yaş ile kesiştiği olgular değerlendirilecektir. Ders konuları kadın, LGBTIQ + / cinsiyet hakları aktivizmi ile hukuk, eğitim, beden, cinsellik, aile, kamusal alan ve sinemada toplumsal cinsiyet sorunlarını içermektedir.

Dersin Hedefleri

Bu dersi tamamlayan öğrenciler, cinsiyetin toplumdaki rolü hakkındaki bilgi edinecek; kadın ve toplumsal cinsiyet araştırmalarına dair eleştirel perspektifi akademik, kişisel ve mesleki yaşamlarında uygulayabilecek ve bu alandaki ileri düzey derslere katılabilmek için gerekli donanıma sahip olacaklardır.

Öğrencilerin dersi tamamladıktan sonra şunları yapabilmeleri hedeflenmektedir:

- Toplumsal cinsiyetle ilgili konuları ve tartışmaları özellikle Türkiye toplumu ile ilgili olarak araştırmak,
- Cinsiyet, ırk, sınıf, cinsellik, yaş, din, kültür ve ulusun kesişimleri aracılığıyla günlük hayatımızı şekillendirdiği alanları açıklayabilmek,
- Güç, ayrıcalık ve baskı sistemlerinin bireyler ve toplulukların üyeleri olarak deneyimlerimizi nasıl şekillendirdiğini tartışabilmek,
- Tarihsel ve güncel toplumsal cinsiyet araştırmalarındaki temel teorik tartışmaları içeren eleştirel bir kelime dağarcığı geliştirmek,
- Kütüphane araştırması ve becerileri ile argüman geliştirme ve akademik referans verme yoluyla araştırma okuryazarlığı edinmek.

Dersin Gereklilikleri

Derse Katılım: Dersin okumalarını ve tartışmaları etkili biçimde takip edebilmek için öğrencilerin derslere %80 oranında katılması beklenmektedir.

Değerlendirme Ödevi: Öğrencilerden, altıncı haftanın sonunda, önerilen filmlerden bir tanesini izleyip, dersin okumalarıyla bağlantılandırarak 300-500 kelime aralığında bir değerlendirme yazmaları beklenmektedir.

Final ödevi: Final ödevi ders döneminin bitiminde hazırlanacaktır. 13 hafta boyunca tartışılan konulardan birini seçerek 1500-2000 kelime aralığında bir final ödevi hazırlamaları beklenmektedir. Ödev dönem sonu sınav notu olarak değerlendirilecektir.

Derse Katılım ve Değerlendirme

Tüm ders gerekliliklerini yerine getiren öğrenciler 6 ECTS kredi alabilirler.

- Derslere katılım
- 1 Değerlendirme yazısı
- 1 Final Ödevi

Ders İçerikleri ve İlgili Okumalar

1. Hafta Ece ÖZTAN	Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rejimleri Bu hafta dersin teması kapsamında çalışacağımız temel kavramlar tanıtılacaktır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rejimleri arasındaki ilişkiler ele alınacaktır. Bu çerçevede cinsiyet ilişkilerinin; sınıf, ırk, etnisite, cinsel yönelim, yaş gibi diğer farklılaşma eksenleri ve güç ilişkileri ile bağlantılarına dikkat çekilecektir. Scott, J. (1986). 'Gender: a useful category of historical analysis', In <u>American Historical Review</u> , no:91, p.1053-1075. Öztan, E. (2019). 'Ad Koymak Önemlidir: Toplumsal Cinsiyet ve Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Düzeni', <u>Aramızda Kalmasın Kır, Kent ve Ötesinde Toplumsal Cinsiyet</u> , Aramızda Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Derneği Yayınları.
2. Hafta MELDA YAMAN	Toplumsal Yeniden Üretim ve Kadın Emegi Toplumsal yeniden üretim, meta üretimini yeniden üretim faaliyetleri ile birleştirerek, kadınların ezilmesini kadınların hane içindeki bakım ve yeniden üretim emegi ile ilişkilendirir. Bu derste, toplumsal yeniden üretim teorisi tanıtılacak ve toplumsal yeniden üretim perspektifinin, gerek toplumun bütüncül analizini oluşturmak gerekse de kadınların ezilmesini açıklamak için uygun bir kavram olduğu tartışılacaktır. Vogel, L .(2015) [1983]. <u>Marksizm ve Kadınların Ezilmişliği: Birleştirici Bir Kurama Doğru</u> (Marxism and the Oppression of Women: Toward a Unitary Theory), Çev.: Çiğdem Çıdamlı, İstanbul: Nota Bene Yayınları, p.207-259. Bhattacharya, T. (2017). 'How Not to Skip Class: Social Reproduction of Labor and the Global Working Class', Bhattacharya, T. (ed.), In <u>Social Reproduction Theory: Remapping Class, Recentering Oppression</u> , London: Pluto Press, p.68-94.
3. Hafta Yasemin ÖZGÜN	Aileye Feminist Yaklaşımlar Modern, tek eşli, heteroseksüel aile, uzun yıllar boyunca toplumsal bir kurum, egemen bir ideoloji ve toplumsal normları pekiştiren evrensel bir örgütlenme biçimi olarak insanların kolektif yaşamı sürdürmelerinin doğal ve değişmez bir ortamı olarak kabul edilir. Bu derste Batı'da ve Türkiye'de feminist yazın tarafından aileye dair bu

	<p>kabule karşı getirilen eleştiriler toplumsal cinsiyet, iktidar ve “aile”nin varsayılan doğası ve sınırları ekseninde tartışılacaktır.</p> <p>Baca Zinn, M. (2000), ‘Feminism and Family Studies for a New Century’, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 571, <u>Feminist Views of the Social Sciences</u> (Sep.), 42-56.</p> <p>Mies, M. (2011). <u>Ataerki ve Birikim: Uluslararası İşbölümünde Kadınlar</u>. Y. Temurtürkan (çev). Ankara: Dipnot Yayınları</p> <p>‘Başka Bir Aile Anlayışı Mümkün Mü?’ 09–10 Kasım 2013 (2014), edt, Nihal Boztekin, çev. Barış Yıldırım, <u>Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği Konferans Kitabı</u>, İstanbul https://tr.boell.org/sites/default/files/baska_bir_aile_anlayisi_mumkun_mu.pdf</p>
<p>4. Hafta Nalan MUMCU</p>	<p>Toplumsal Cinsiyet ve Gündelik Hayat</p> <p>Tıpkı ekonomik ya da politik alanlar gibi, gündelik hayat da bir müdahale ve mücadele alanıdır. Kadınların gündelik hayatı da bu müdahalenin tam ortasındadır ve yer yer de olsa kendine mücadele alanları yaratmaktadır. Bu derste gündelik hayatın rutini ve ritmi toplumsal cinsiyet çalışmaları ile birlikte odağa alınacak, “sıradan” olanın eleştirel çözümlemesi yapılacaktır.</p> <p>Lefebvre, H. & Regulier, K. (2005). <u>Gündelik Hayat ve Ritimleri</u>. (E. Gen, Çev.) Mart, Birikim.</p>
<p>5. Hafta Dilek HATTATOĞLU</p>	<p>Toplumsal Cinsiyet ve Sınıf Bileşimi: Kadın Emeği Dolayımı Bir Tartışma</p> <p>Bu ders, toplumsal tabakalaşma kuramlarının kadınları sınıflara nasıl yerleştirdiği meselesi üzerinden feminist eleştirisine bir giriş sağlamayı amaçlar. Derste, kadınların karşılıksız ve karşılıklı emeği, kadınların sınıfı, patriyarka ve kapitalizm gibi bazı temel kavramların tartışılması yoluyla sınıf bileşimi ve onun toplumsal cinsiyetle ilişkisi ele alınır.</p> <p>Delphy, Christine (1988), Patriyarka, Eviçi Üretim Tarzı, Toplumsal Cinsiyet ve Sınıf (Patriarchy, Domestic Mode of Production, Gender, and Class, translated by Diana Leonard, in <i>Marxism and the Interpretation of Culture</i>, ed. by C. Nelson and L. Grossberg, 259-267, MacMillan Education), Türkçe’ye çeviren Dilek Hattatoğlu,</p>

	<p>yayınlanmamış çeviri.</p> <p>Delphy, Christine (1975/2009), Toplumsal Tabakalaşma Çalışmalarında Kadınlar (2009) Women in Stratification Studies, (Doing Feminist Research ,ed. by Helen Roberts, 1981, 114-128, Routledge, London&New York.), İngilizcesinden çev. Dilek Hattatoğlu ve Gökçen Ertuğrul, Méthodos: Kuram ve Yöntem Kenarından (der. D. Hattatoğlu ve G. Ertuğrul), 337-348), Anahtar Kitaplar Y.</p> <p>Hattatoğlu, Dilek (2017), Kadınların Sınıfı ve Kadınlar Arasında Güçbirliği Olanakları (Women's Class and the grounds or collaboration among women), Mesele Kadın Olmak TMMOB 2. Kadın Sempozyumu, TMMOB Yayını, 73-84, Ankara.</p>
<p>6. Hafta</p> <p>Emine SEVİM</p>	<p>Toplumsal Cinsiyet ve Eleştirel Erkeklik Çalışmaları</p> <p>Bu derste, feminist ve queer hareketlerin etkisiyle ortaya çıkan eleştirel erkeklik çalışmalarının, sosyal aktivizmdeki ve akademideki gelişimini, tarihsel ve güncel kuramlar etrafında ve Türkiye'deki örnekler ile tartışılacaktır.</p> <p>Sancar, S. (2008). 'Erkek Egemenliğine Karşı Erkekler', in Erkeklik İmkansız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler, Metis Yayınları, İstanbul, s. 265-285.</p> <p>Sevim, E. (2019). 'Modern Erkek Hareketleri'nden Erkeklik Hareketleri'ne Türkiye'de Toplumsal Muhalefet Alanındaki Değişimler', in Toplumsal Cinsiyet Bilinçli/Pro-feminist Erkeklerin Kadınlarla İlişkilendirme Biçimlerinin Eleştirisi, yayımlanmamış yüksek lisans tezi (available at https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp) , s. 69-88.</p>
<p>7. Hafta</p> <p>Evun Sevgi OKUMUŞ</p>	<p>Kadın Bedeninin Cinsellik Aracılığı ile Denetlenmesi</p> <p>Patriyarkal sistemde biyo-iktidar mekanizmaları kadınların bedenleri üzerindeki tasarruflarını yok eden ve baskılayan süreçler içerir. Buradan yola çıkarak bu derste, eril aklın kadın bedenini ve cinselliğini erkek konforu lehine denetlenmesine yönelik feminist eleştiriler üzerinde duracağım.</p> <p>Diprose, R.,(1994). 'An Aesthetics of Sexual Difference', In <u>The Bodies of Women: Ethics, Embodiment, and Sexual Difference</u>,In. London and New York: by Routledge,p. 27-50.</p> <p>Connell, R.W., (1987), 'Cinsel Karakter', In <u>Toplumsal Cinsiyet ve</u></p>

	<p>İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika. (çev. Cem Soydemir). Ayrıntı Yayınları, İstanbul, syf. 225-245.</p>
<p>8. Hafta</p> <p>Merve DİLTEMİZ MOL</p>	<p>Türkiye’de LGBTİ+’ların Durumu</p> <p>Bu dersin amacı, Türkiye’de LGBTİ+ topluluğunun yaşadığı güncel sorunları, insan hakları ihlallerini ve bunlara karşı yürütülen örgütlü ve bireysel mücadele deneyimlerini ele almaktır. Bunu yaparken, LGBTİ+ haklarına ilişkin genel bir perspektif sunulacak, Türkiye’de LGBTİ+ hareketinin gelişimi, toplumsal hareketler bağlamında ele alınacaktır.</p> <p>Mol, M. (2018). ‘Türkiye’de LGBTİ Olmak’. Doğanay, Ü. (der.), In <u>Ayrımcılığın Yüzleri</u>. Ankara, p. 145-55.</p>
<p>9. Hafta</p> <p>ders yürütücülerinin tümünün katılımıyla</p>	<p>FORUM</p> <p>Detaylar dönem içerisinde duyurulacaktır.</p>
<p>10. Hafta</p> <p>F. Ceren AKÇABAY</p>	<p>Feminist Hukuk Teorisine Giriş</p> <p>Feminist hukuk teorisi, cinsiyet hiyerarşisini göz ardı eden yerleşik hukuka feminist bir bakış açısı geliştirme çabasıdır. Feminist hukuk mücadelesi ile gelişen hukuk bilgisi; hukuka yönelik feminist tartışmaların artmasını ve cinsiyet ile hukuk ilişkisinin akademik alana ve hukuk uygulamasına taşınmasını sağlamıştır. Bu derste feminist hukuktaki eşitlik, hukukun nesnelliği ve tarafsızlık gibi temel tartışmalar etrafında feminist hukuk teorisine genel bir giriş yapılmaya çalışılacaktır.</p> <p>Cain P., (2013). ‘Feminist Jurisprudence: Grounding The Theories’, <u>Berkeley Journal of Gender, Law and Justice</u>, Vol. 4, Issue 2, p. 191-214.</p> <p>Akçabay, F.C. (2015). ‘Liberal Hakların Feminist Eleştirisi’ (The Feminist Critique of Liberal Rights) <u>Liberal Hakların, Hukukun ve Devletin Sınırları</u>, Ed. Bora Erdağı, Ankara: NotaBene Yayınları, p. 107-141.</p>
<p>11. Hafta</p> <p>E. İrem AKI</p>	<p>Queer Hukuk Teorisi</p>

	<p>Hukuk heteronormativitenin en büyük araçlarından bir tanesidir ve kadın/erkek ve heteroseksüel/homoseksüel ikiliği üzerine kuruludur. Queer Teori bu ikiliği, bu kategorileri sorgular. Bu derste queer teori çerçevesinde hukuk düzeni sorgulanacaktır.</p> <p>Kepros, L. R. (2000). 'Queer Theory: Weed or Seed in the Garden of Legal Theory', <i>Law & Sexuality</i>, 9, p. 279–310.</p> <p>Schotten, C. H. (2014). 'Queer Theory', <i>In The Encyclopedia of Political Thought</i>, Willey Blackwell, p. 1-4, online edition.</p>
<p>12. Hafta</p> <p>Pınar YILDIZ</p>	<p>Toplumsal Cinsiyet, Kolektif Hafıza ve Sinema</p> <p>Türkiye'nin resmî hafıza politikasının toplumsal cinsiyet ile ilişkisinin tartışılacağı bu derste, Türkiye'nin bastırılan ya da yok sayılan geçmişine dair film örneklerinden yola çıkarak şu sorulara yanıt aranacaktır: Travmatik bir geçmişi anlatıya dönüştürmenin politikası nedir? Resmi geçmiş anlatılarında kadın anlatıları nerede yer alır? Türkiye'nin resmi hafıza politikasını toplumsal cinsiyet perspektifinden düşünmek geçmiş ve şimdiki zaman hakkında bize ne söyler?</p> <p>Altınay, A. G and Petö, Andrea (2016). 'Introduction: Uncomfortable Connections: Gender, Memory, War', Ayşe Gül Altınay and Andrea Petö, (eds.) <i>Gendered Wars, Gendered Memories: Feminist Conversations on War, Genocide and Political Violence</i>, Abingdon, Oxon: Routledge, p.1-22.</p> <p>Reading, A. (2014). 'Making Memory Work for Feminist Theory', M. Evans, C. Hemmings, M. Henry, H. Johnstone, S. Madhok, A. Plomien, & S. Wearing (eds.), <i>The Sage Handbook of Feminist Theory</i>, p. 196-214.</p> <p>Tosun, M (2019). 'Etek Ucuna Takılı Tarih: 'Dersim'in Ermeni Kadınlarının Bellek Aktarımları', Merve Öztürk (ed.), <i>Türkiye'de Cinsiyet Kültürleri, İletişim: İstanbul</i>, p. 173-190.</p>
<p>13. Hafta</p> <p>Demet BOLAT ERKOÇ</p>	<p>Bilim, Akademi ve Cinsiyet</p> <p>Dersin amacı ilk olarak kadınlar, bilgi ve akademi arasındaki tarihsel ilişkiyi tartışmak ve ikinci olarak son yıllarda yükselen toplumsal cinsiyet karşıtı hareketlerin akademi üzerindeki etkisini incelemektir.</p> <p>Keller, F. (1996). 'Gender and Science' <i>Reflections on Gender and</i></p>

	<p><u>Science</u> Yale University Press. p.75-95.</p> <p>Haraway, D. (1988). 'Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective'. <u>Feminist Studies</u>, 14(3), 575-599.</p> <p>Paternotte D. Kuhar R. (2017). 'Anti-Gender Movement in Comparative Perspective' <u>Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality.</u> (ed. Kuhar R. and Paternotte D.) p.253-27.</p>
<p>14. Hafta</p> <p>ders yürütücülerinin tümünün katılımıyla</p>	<p>Ders Değerlendirmesi</p> <p>Dönemin son haftasında bir değerlendirme yapılacaktır. Tüm yürütücülerin katıldığı bu derste öğrencilerin soru, görüş ve önerileri tartışılacaktır.</p>